

PRIKAZI I DISKUSIJE

Dr. sc. Ante Carić*

XI. KONGRES UJEDINJENIH NARODA O SPRJEČAVANJU KRIMINALITETA I O KAZNENOM PRAVOSUĐU

Bangkok (Tajland), 18. – 25. travnja 2005.

UVODNE NAPOMENE

Prošlo je točno 50 godina od održavanja Prvog kongresa UN za sprječavanje kriminaliteta i postupanje sa zatvorenicima, kada su se u Ženevi sastali predstavnici 60–ak država i područja da raspravljaju o problemima kriminaliteta, kriminalne politike i kaznenog pravosuđa te da uspostave suradnju među državama svijeta radi suprotstavljanja kriminalitetu na globalnoj razini. Od tog prvog, danas slobodno možemo reći povijesnog summita državnih izaslanika, kongresi se održavaju svake pete godine i oni su postali okupljalište državnih predstavnika, predstavnika brojnih međuvladinih i nevladinih organizacija i različitih organizacija UN kao i pojedinih eminentnih znanstvenika i stručnjaka iz čitavog svijeta. Na tim je kongresima usvojen velik broj međunarodnih instrumenata, različitih višestranih ugovora, preporuka i smjernica za što uspješnije suprotstavljanje kriminalnim pojavama koje prate suvremeno čovječanstvo. Organizator posljednjih nekoliko kongresa je *The UN Commission on Crime Prevention and Criminal Justice* kao stalno Povjerenstvo UN za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe, pa je i Kongres od početnog naziva Kongres UN za prevenciju kriminaliteta i postupanje s počiniteljima kaznenih djela promijenio naziv u Kongres UN za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe.

Jedanaesti kongres održan je u Bangkoku (Tajland) od 18. do 25. travnja 2005. Na njemu je sudjelovalo 130 država koje su predstavljali njihovi službeni izaslanici. Pored njih sudjelovali su i brojni predstavnici raznih organizacija u okviru UN, zatim 167 međuvladinih i nevladinih organizacija te 1.135 pojedina stručnjaka kao promatrača, tako da je ukupan broj sudionika Kongresa iznosio 2.370. Hrvatsku delegaciju činili su Snježana Bagić, državna tajnica u Ministarstvu pravosuđa kao voditeljica izaslanstva, Aleksandar Broz, veleposlanik RH u Indoneziji (koji pokriva i Tajland), Damir Kos, sudac Vrhovnog suda RH, Dragan Novosel i Josip Čule, zamjenici glavnog državnog odvjetnika RH, Branko Turić, načelnik Odjela terorizma i ratnih zločina Ministarstva unutarnjih poslova RH, Ljerka Brdovčak, voditeljica odsjeka, Odjel za UN, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, te pisac ovog prikaza.

* Dr. sc. Ante Carić, redoviti profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu u m.

Hrvatska je delegacija aktivno sudjelovala u radu Kongresa u nekoliko glavnih tema i radionica i tu ćemo aktivnost prikazati na odgovarajućim mjestima kada bude riječ o pojedinim temama.

Kongres je otvorio Antonio Mario Costa (Italija), glavni tajnik Kongresa i izvršni direktor Ureda UN za droge i kriminalitet (UNODC), koji je pozdravio sve sudionike Kongresa i pročitao poruku glavnog tajnika UN Kofija Annana. U svojoj poruci glavni je tajnik označio organizirani kriminalitet najvećom opasnošću međunarodnom miru i sigurnosti u 21. stoljeću i istaknuo da Kongres treba poslužiti kao podsjetnik što sve treba učiniti da se ta opasnost obuzda. Prethodno je odana počast preminulom poglavaru Katoličke crkve papi Ivanu Pavlu II. i princu Rainieru od Monaka. Zatim su izabrani predsjednik Kongresa i dva predsjednika odbora koji će rukovoditi radom pojedinih tijela Kongresa. Prema tradiciji za predsjednika Kongresa izabrana je ugledna osoba zemlje domaćina – Suwat Liptapanlop, ministar pravosuđa Tajlanda, za predsjednika prvog odbora izabran je Matti Joutsen (Finska) a drugog odbora Isskandar Ghattas (Egipat). Među 22 člana glavnog odbora Kongresa izabrana je i Hrvatska kao jedna od predstavnica grupe istočnoeuropskih zemalja.

Na jutarnjoj plenarnoj sjednici prvog radnog dana Kongres je usvojio proceduralna pravila po kojima se odvija rad Kongresa, prihvatio dnevni red te riješio neka tehnička i organizacijska pitanja. Prema usvojenom dnevnom redu Kongres je na plenarnim sjednicama i sjednicama dvaju odbora raspravljao o pet glavnih tema, a u šest radionica obrađivao neka posebna pitanja, dok je posljednja tri dana radio isključivo na visokoj razini (*high-level segment*). Na posljednjoj sjednici prvog radnog dana Kongres je u ime njegova visočanstva tajlandskog kralja Bhumibola Adulyadeja pozdravio princ Maha Vajiralongkorn.

TIJEK KONGRESA

Jedanaesti kongres UN odvijao se u ozračju jubileja pedesete godišnjice usvajanja dokumenta *Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners*, koji je donesen na Prvom kongresu UN za prevenciju kriminaliteta i postupanje s počiniteljima kaznenih djela u Ženevi 1955. godine. U povodu tog jubileja dnevni je red Kongresa ovaj put iznimno dopunjen još jednom glavnom temom koja se odnosila na djelatnost UN u izradi standarda, normi i smjernica u borbi protiv kriminaliteta.¹ Na taj način, umjesto uobičajenih četiri, XI. kongres imao

¹ Povijesni prikaz održavanja i rada dosadašnjih deset kongresa UN dan je u materijalu Kongresa *Fifty years of United Nations congresses on crime prevention and criminal justice: past accomplishments and future projects, Report of the Secretary-General of the Congress, A/CONF.203/15*. Usp. i D. Krpac, IX. kongres UN o sprečavanju zločina i postupanju s delinkventima, Kairo, 29. IV. - 8. V. 1995., HLJKPP, 2/1995, 473-495.

je pet sljedećih glavnih tema: 1. Učinkovite mjere protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, 2. Međunarodna suradnja protiv terorizma i veze između terorizma i drugih kriminalnih aktivnosti u kontekstu rada Ureda UN za droge i kriminalitet, 3. Korupcija: prijetnje i pravci u 21. stoljeću, 4. Gospodarski i financijski kriminalitet: izazovi održivom razvoju i 5. Pedeset godina rada na uspostavljanju standarda u sprječavanju kriminaliteta i kaznenom pravosuđu. Kao što je već rečeno, na dnevnom redu Kongresa bilo je i šest tema o kojima se raspravljalo u sljedećim radionicama (*work-shops*): 1. Unapređenje međunarodne pravne suradnje, uključujući ekstradiciju, 2. Unapređenje reforme kaznenog pravosuđa, uključujući restitucijsku pravdu, 3. Strategije i praksa u prevenciji kriminaliteta osobito u odnosu na gradski kriminalitet i mladež u opasnosti, 4. Mjere protiv terorizma, 5. Mjere protiv gospodarskog kriminaliteta, uključujući pranje novca i 6. Mjere protiv računalnog kriminaliteta.

Osim glavnih tema i radionica na Kongresu je održan velik broj sastanaka i rasprava organiziranih od raznih međunarodnih, regionalnih, međuvladinih i nevladinih organizacija te nacionalnih, znanstvenih i drugih institucija. S obzirom na tako bogat program rada i ograničeno vrijeme trajanja Kongresa (osam radnih dana), rad se odvijao istodobno na nekoliko "kolosijeka": na plenarnim sjednicama, na sjednicama dvaju odbora koji su u pravilu zasjedali istovremeno te na brojnim "drugim sastancima" (*other meetings*) i "pomoćnim sastancima" (*ancillary meetings*) te raspravama koje su vodili ili u njima sudjelovali ugledni stručnjaci i praktičari. Tako je za vrijeme trajanja Kongresa održano 16 plenarnih sjednica (od toga šest na visokoj razini), prvi odbor održao je 13, a drugi 12 sjednica, što znači da je ukupno održana 41 sjednica na kojima su razmatrane samo glavne teme i teme pojedinih radionica. Broj ostalih, sporednih sastanaka jedva da je moguće nabrojiti, oni su se odvijali u mnogim manjim dvoranama i prostorijama od juturnih pa sve do večernjih sati, često i nakon završetka plenarnih sjednica i sjednica u odborima.

Na Kongresu koji je djelovao pod nazivom *Synergies and responses: strategic alliances in crime prevention and criminal justice* (Suradnje i reakcije: strateški savezi u prevenciji kriminaliteta i kaznenom pravosuđu) dominirale su dvije teme – terorizam i organizirani kriminalitet i njima su bile posvećene prve dvije točke dnevnog reda Kongresa. To pokazuje da je riječ o dva najopasnija oblika kriminaliteta s kojima je suočen suvremeni svijet na početku 21. stoljeća. U uvjetima potpune globalizacije koja zahvaća gotovo sve krajeve svijeta, organizirani kriminalitet i terorizam nisu neke samostalne i potpuno odvojene kriminalne pojave. Oni se u praksi sve više isprepleću i međusobno dopunjuju, tako da među njima postoji uska veza i suradnja u ostvarenju njihovih kriminalnih ciljeva. To se može zaključiti iz oblika kriminalnih aktivnosti u kojima se manifestira transnacionalni organizirani kriminalitet, a tim se kriminalnim aktivnostima, ili barem nekima od njih, koriste i terorističke grupe.

Stoga je povezanost između terorizma i drugih organiziranih kriminalnih aktivnosti stavljena u naslov druge glavne teme i ona je neprekidno bila prisutna u raspravama mnogih sudionika kako o prvoj tako i o drugoj glavnoj temi.

Dok je većina glavnih tema (s iznimkom pete) već u svom nazivu imala oznaku pojedinih oblika kriminaliteta, dotle su radionice pretežno usmjerene na pronalaženje i realizaciju najboljih načina i sredstava za borbu protiv kriminaliteta, s tim da su neke od njih izravno ili neizravno upućivale na terorizam i organizirani kriminalitet (četvrta i peta radionica). U radu većine radionica dvije su ideje bile dominantne: suradnja i primjena sredstava protiv kriminaliteta, a obje te ideje sadržane su i u nazivu Kongresa. Najviše je, dakako, bilo riječi o suradnji na primjeni postojećih i pri eventualnom donošenju novih međunarodnih instrumenata, prije svega konvencija. Bez pretjerivanja se može ustvrditi da su za čitavo vrijeme trajanja Kongresa najčešće izgovarane riječi *cooperation* i *implementation*. U kojoj se mjeri koristio taj vokabular, najbolje ilustrira sljedeći primjer. Kad se na prvom odboru povelu vrlo žustra rasprava o mogućnosti donošenja nove konvencije o pranju novca, tome su se usprotivili predstavnici više zemalja navodeći da još mnogo treba učiniti i na provedbi postojeće Konvencije. Njima se pridružio i predstavnik Ujedinjenog Kraljevstva (Velika Britanija i Sjeverna Irska) koji je uskliknuo: "*Implementation, implementation and implementation*" (v. niže V. terminu Kongresa).

Prema već ustaljenoj praksi, nakon što je na sjednicama odbora i u pojedinim radionicama bila iscrpljena lista govornika predstavnika država članica, govorili su predstavnici nevladinih organizacija, pojedini eksperti i znanstvenici kao promatrači. Popis nevladinih organizacija i raznih udruga koje su bile zastupljene na Kongresu veoma je dug i one su, osim sudjelovanja u radu na odborima i radionicama, organizirale mnoge sporedne sastanke i rasprave, na kojima su njihovi predstavnici iznosili stajališta, ideje ili rezultate svoga rada o gotovo svim temama koje su se tretirale na Kongresu. Takvi sastanci omogućuju korisnu raspravu i razmjenu iskustava i ideja među predstavnicima nevladinih organizacija i udruga, pravosudnim praktičarima i individualnim ekspertima te za mnoge sudionike mogu biti interesantniji i korisniji od deklarativnih izjava i uopćenih formulacija kakve se mogu čuti, primjerice, od službenih predstavnika država članica na *high-level* segmentu Kongresa.

Posljednja tri dana Kongresa rad se odvijao u plenarnoj sjednici na visokoj razini. Na toj sjednici nastupaju isključivo predstavnici država članica. Raspravu je otvorio Stephen Stedman, specijalni savjetnik glavnog tajnika UN Kofija Annana, koji je citirao njegovo izvješće *In larger freedom* i parafrazirajući Povelju UN da svi ljudi trebaju živjeti u većoj slobodi ustvrdio: "Nećemo ostvariti razvoj bez sigurnosti, niti ćemo imati sigurnost bez razvoja, a bez poštovanja ljudskih prava nećemo postići ni jedno ni drugo". Glavni tajnik naglasio je važnost sveobuhvatne strategije u borbi protiv terorizma i istaknuo potrebu da

sve države članice prihvate opću definiciju terorizma kako bi se mogla unijeti u deklaraciju koja bi se trebala usvojiti na summitu UN u New Yorku u povodu 60. godišnjice osnivanja Ujedinjenih naroda.

Drugog dana rada Kongresa na visokom nivou 24. travnja 2005. govorila je voditeljica hrvatske delegacije Snježana Bagić. U svom je govoru naglasila važnost održavanja mira i međunarodne suradnje među državama i stoga su borba protiv terorizma i transnacionalnog organiziranog kriminaliteta njihova zajednička stvar. Već od samog početka Hrvatska je prepoznala važnost borbe i sprječavanja terorizma, organiziranog kriminaliteta i korupcije i kao članica Antiterorističke koalicije, utemeljene radi primjene rezolucije 1373(2001) Vijeća sigurnosti, aktivno je uključena u sve njezine inicijative i aktivnosti. Od ukupno 12 međunarodnih antiterorističkih instrumenata UN, Republika Hrvatska je ratificirala 10 konvencija, a postupak za ratifikaciju preostalih dvaju instrumenata privodi se kraju. Hrvatska je među prvima u svijetu potpisala Konvenciju UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta 2000. godine u Palermu, kao i Konvenciju UN protiv korupcije u Meridi 2003. i obje su Konvencije ratificirane. Izvijestila je i o Regionalnoj radionici o međunarodnoj suradnji protiv terorizma, korupcije i organiziranog kriminaliteta održanoj u Zagrebu od 7. do 9. ožujka 2005. koju je organizirala RH u zajednici s UNODC – Uredom UN za droge i kriminalitet.

Među državama koje su za vrijeme rada Kongresa na visokoj razini položile 16 ratifikacijskih instrumenata o ratifikaciji pojedinih konvencija i protokola nalazi se i Hrvatska: voditeljici hrvatske delegacije Snježani Bagić pretposljednog dana Kongresa upriličena je predaja instrumenata o ratifikaciji Konvencije protiv korupcije. Zanimljivo je spomenuti da je Zambija predajom četiriju svojih ratifikacijskih instrumenata postala 40. država koja je ratificirala Protokol protiv nedozvoljene proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i streljivom, čime je omogućila da protekom roka od 90 dana od polaganja posljednjeg ratifikacijskog instrumenta taj protokol stupi na snagu.

Na završnoj plenarnoj sjednici predsjednici obaju odbora podnijeli su izvješća o njihovom radu koja su zatim i usvojena. Na kraju, nakon dugotrajne i vrlo iscrpne rasprave koja je započela davno prije početka Kongresa još na pripremnim regionalnim sastancima, uz brojne amandmane za vrijeme *high-level* segmenta, usvojena je dugo najavljivana Bangkoška deklaracija, koje se prijevod nalazi na kraju ovog prikaza.

S obzirom na vrlo opsežan i sadržajno bogat dnevni red XI. kongresa, nemoguće je na ovom mjestu dati potpun prikaz čitavog rada Kongresa. Stoga u nastavku dajemo kratak prikaz rada samo prve, druge i pete glavne teme, dok ćemo rad na ostalim glavnim temama i u radionicama prikazati selektivno i u najkraćim mogućim naznakama.

I. TEMA KONGRESA: UČINKOVITE MJERE PROTIV TRANSNACIONALNOG ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA²

Stavljanjem transnacionalnog organiziranog kriminaliteta na prvo mjesto među pet glavnih tema XI. kongresa dovoljno je naglašena aktualnost tog oblika kriminaliteta na početku 21. stoljeća. O temi se raspravljalo na tri plenarne sjednice 18. i 19. travnja, a i na prvom odboru u okviru prve radionice Unapređenje međunarodne pravne suradnje, uključujući ekstradiciju, najviše je bilo riječi upravo o suradnji na suzbijanju i sprječavanju organiziranog kriminaliteta. Valja podsjetiti da se problemom međunarodne suradnje u suprotstavljanju transnacionalnom kriminalitetu bavio i X. kongres UN za prevenciju kriminaliteta i postupanje s počiniteljima kaznenih djela (Beč, 2000.) kad je u okviru druge glavne teme preporučeno da kao jedan od prioriteta u borbi protiv svih oblika kriminalnih aktivnosti bude završetak pregovora na izradi Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.³ Rasprava se vodila na podlozi opsežnog pripremnog materijala⁴, kao i naknadno distribuiranog materijala što ga je priredilo tajništvo Kongresa (A/CONF.203/4), u kojem je upozoreno na najnoviji razvojni trend transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Zbog otvaranja novih tržišta i pojavom novih oblika tehnoloških komunikacija suvremene organizirane kriminalne grupe razvijaju svoju aktivnost na različitim novim i specijaliziranim područjima. Mijenja se i način njihova organiziranja: umjesto velikih hijerarhijskih organiziranih grupa sve više se javljaju broičano manje grupe ili mreže specijaliziranih pojedinaca. Tehnološki napredak učinio

² Termin "transnacionalni" predložio je američki stručnjak Philip Jessup u svom predavanju na Sveučilištu Yale 1956. godine "za sve odredbe kojima se propisuju akcije ili događaji što prelaze nacionalne granice". Na Petom kongresu UN za prevenciju kriminaliteta i postupanje s počiniteljima kaznenih djela 1975. u Ženevi taj je termin u svom referatu uporabio izvršni tajnik Kongresa za kriminalitet koji prelazi granice pojedine države, dakle više kao kriminološki, a ne pravni pojam. Stupanjem na snagu Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta izraz "transnacionalni organizirani kriminalitet" dobiva konotacije pravnog pojma.

³ Na temelju te preporuke koja je unesena i u Bečku deklaraciju poseban *ad hoc* odbor izradio je Nacrt konvencije i dva protokola koje je Opća skupština UN usvojila rezolucijom 55/25 od 15. studenog 2000. Konvencija protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta s pripadajućim protokolima svečano je potpisana u Palermu od 12. do 15. prosinca 2000. a stupila je na snagu 29. rujna 2003. Do 8. ožujka 2005. Konvenciju je potpisalo 147 a ratificiralo 100 zemalja.

⁴ *Working paper prepared by the Secretariat on effective measures to combat transnational organized crime (A/CONF.203/4 and Corr.1); Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change entitled "A more secure world: our shared responsibility" (A/59/565 and Corr.1); Report of the Secretary-General entitled "In larger freedom: towards development, security and human rights for all" (A/59/2005); Discussion guide (A/CONF.203/PM.1. and Corr.1); Reports of the regional preparatory meetings for the Eleventh Congress (A/CONF.203/RPM.1/1, A/CONF.203/RPM.2/1, A/CONF.203/RPM.3/1 and Corr.1 and A/CONF.203/RPM.4/1).*

je kriminalne organizacije elastičnijim i dinamičnijim, a to je rezultiralo novim mogućnostima za njihovu kriminalnu aktivnost, i to u dva pravca: pronalaženje novih područja djelovanja i širenje u geografskom smislu na kopnu, moru i u zraku. Danas su glavna područja kriminalnih djelatnosti organiziranog kriminaliteta trgovina ljudima, krijumčarenje migranata, trgovina oružjem i eksplozivnim tvarima i njihova uporaba, trgovina ljudskim organima, otmice, trgovina kulturnim dobrima, trgovina zaštićenim vrstama flore i faune, a na moru nedopušteno ribarenje i prekomjerno izlovljavanje zaštićenih vrsta, piratski akti, djela protiv sigurnosti pomorskog prometa i dr. Transnacionalni organizirani kriminalitet kao globalni problem zahtijeva integriranu globalnu reakciju u kojoj je nužna intenzivna suradnja kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj i na međunarodnoj razini. Za uspješnu borbu protiv organiziranog kriminaliteta preporučuje se usvajanje šire strategije koja će u sebi sadržavati primjenu mjera socijalnog i gospodarskog karaktera. Pozvane su sve države članice koje to još nisu učinile da što prije pristupe i ratificiraju Konvenciju protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i pripadajuće joj protokole kao i Konvenciju protiv korupcije te svoje domaće zakonodavstvo usklade s njihovim odredbama. U nastojanjima da se unaprijedi sustav nacionalnog kaznenog zakonodavstva i pravosuđa valja poštovati načela vladavine prava i prava i slobode čovjeka. Istaknuta je mogućnost dobivanja tehničke pomoći u osposobljavanju vlastitih snaga za uspješniju borbu protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta koju UNODC pruža na zahtjev država članica, osobito onih u tranziciji i razvoju.

Hrvatska je na XI. kongresu sudjelovala s dva nacionalna izvješća koja su u skladu s propozicijama tajništva Kongresa pravodobno dostavljena u odgovarajućem broju primjeraka i zatim stavljena na raspolaganje sudionicima Kongresa. U pripremama za Kongres Ministarstvo pravosuđa RH oformilo je posebno stručno povjerenstvo na čelu s prof. dr. sc. Davorom Krapcem, u okviru kojega je grupa stručnjaka izradila izvješće *Implementation of UN conventions and standards against transnational organized crime in Croatia legislation*. U izvješću se iscrpno prikazuju mjere koje su u borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta poduzete u Hrvatskoj na normativnom i provedbenom području, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini. Hrvatska je sklopila 20-ak bilateralnih međunarodnih ugovora sa susjednim i drugim europskim kao i nekim izvaneuropskim zemljama, priprema se izrada još 10 ugovora, a isto toliko je u stadiju potpisivanja. Osim toga, Hrvatska je potpisala i ratificirala brojne konvencije i protokole UN i Vijeća Europe i svoje nacionalno zakonodavstvo prilagodila standardima i normama prihvaćenih instrumenata. Sve navedene poduzete mjere na unutarnjem i međunarodnom planu, zajedno s dva strateška dokumenta usvojena u 2003. i 2004. godini – Program posebnih akcijskih mjera u borbi protiv organiziranog kriminaliteta i Nacionalni plan za suzbijanje organiziranog kriminaliteta – pružaju solidan

temelj za uspješno suprotstavljanje transnacionalnom organiziranom kriminalitetu.

II. TEMA KONGRESA: MEĐUNARODNA SURADNJA PROTIV TERORIZAMA I VEZE IZMEĐU TERORIZMA I DRUGIH KRIMINALNIH AKTIVNOSTI U KONTEKSTU RADA UREDA UN ZA DROGE I KRIMINALITET

Određivanje terorizma kao jedne od glavnih tema XI. kongresa UN za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe prirodni je nastavak mnogih međunarodnih aktivnosti poduzetih nakon terorističkog napada 11. rujna 2001. u New Yorku. Toj su temi bile posvećene četiri plenarne sjednice Kongresa, a na nju se nadovezuje i tema četvrte radionice Mjere protiv terorizma u vezi s odgovarajućim međunarodnim konvencijama i protokolima, o kojoj se raspravljalo na drugom odboru Kongresa. O terorizmu se mnogo govorilo i na *high-level* segmentu Kongresa, tako da se s punim pravom može reći da je to bila najviše obrađivana tema za čitavo vrijeme trajanja Kongresa. Slijedi zajednički prikaz rada druge glavne teme i četvrte radionice.

I ovdje je sudionicima Kongresa bio stavljen na raspolaganje opsežan pripremni materijal⁵ koji omogućuje upoznavanje s postojećim stanjem i najnovijim kretanjima u pogledu terorističkih aktivnosti u svijetu, fenomenološkim značajkama suvremenog terorizma i njegovoj povezanosti s različitim oblicima organiziranog kriminaliteta, kao i primjenom najdjelotvornijih mjera i oblicima suradnje u borbi protiv terorizma. Valja podsjetiti da je u jednoj od devet rezolucija usvojenih na X. kongresu UN za prevenciju kriminaliteta i postupanje s počiniteljima kaznenih djela u Beču 2000. godine upozoreno na povezanost terorizma i organiziranog kriminaliteta i potrebu da se tom fenomenu posveti više pažnje. Neposredno nakon terorističkog napada 11. rujna 2001. koji je šokirao čitav svijet, na temelju rezolucije Vijeća sigurnosti 1373(2001) bile su pozvane sve zemlje da što prije pristupe odgovarajućim konvencijama i protokolima UN u vezi s terorizmom, uključujući i Međunarodnu konvenciju o zabrani financiranja terorizma. Istodobno je formiran poseban Antiteroristički odbor sa zadatkom da motri primjenu rezolucije i energično podupire ratifikaciju svih postojećih međunarodnih antiterorističkih instrumenata. U sklopu priprema za XI. kongres, poglavito u cilju razmatranja terorizma i njegove veze s

⁵ *Working paper prepared by the Secretariat (A/CONF.203/5); Discussion guide (A/CONF.203/PM.1 and Corr.1.); Background paper on Workshop 4: Measures to Combat Terrorism, with reference to the Relevant International Conventions and Protocols (A/CONF.203/12); Reports of the regional preparatory meetings for the Eleventh Congress (A/CONF.203/RPM.1/1, A/CONF.203/RPM.2/1, A/CONF.203/RPM.3/1 and Corr. 1 and A/CONF.203/RPM.4/1).*

organiziranim kriminalitetom kao jednom od glavnih tema Kongresa, Tajništvo UN na temelju rezolucije Opće skupštine UN 58/136 zatražilo je od država članica informaciju o prirodi veza između terorizma i drugih oblika kriminalnih aktivnosti. Odgovore na postavljena pitanja poslalo je ukupno 60 država. Samo manji broj država izvijestio je da jedva mogu komentirati postojanje veza između terorizma i drugih oblika kriminaliteta jer posljednjih godina na svom području nisu bile suočene s terorističkim aktivnostima. Države koje su utvrdile postojanje veze između terorizma i drugih oblika kriminaliteta izvijestile su da su te veze poglavito operativne, logističke ili financijske naravi, uz eventualno postojanje prikladnog sporazuma među njihovim kriminalnim grupama. Prema odgovorima nekih zemalja, terorističke se grupe često bave drugim kriminalnim aktivnostima u cilju pribavljanja financijskih ili drugih sredstava za obavljanje svoje terorističke djelatnosti. U nedostatku drugih izvora za namicanje sredstava neke se terorističke organizacije povremeno ili stalno uključuju u nedozvoljenu trgovinu drogom i oružjem, krijumčarenje migrantima ili drugim oblicima iskorištavanja ilegalnog tržišta. Postoji veza između terorizma i raznih drugih kriminalnih djelatnosti preko podmićivanja, pranja novca, krivotvorenja putničkih, identifikacijskih ili drugih službenih isprava i dokumenata i sl.

Što se tiče prirode veza između terorizma i drugih oblika kriminaliteta, u nekim se slučajevima organizirana kriminalna djelatnost javlja kao dio infrastrukture terorističkih grupa, tako da je kriminalna djelatnost sredstvo za ostvarenje prihoda koji se koriste za financiranje terorističkih aktivnosti. U drugim slučajevima usvajanje metoda organiziranog kriminaliteta ogleda se u činjenju kaznenih djela koja bi se mogla uzeti kao "logistička potpora" njihovoj terorističkoj djelatnosti, npr. kaznena djela kojima se olakšava kretanje ljudi ili novca preko državne granice. Tu svakako spada financijski kriminalitet, uključujući i pranje novca. Najzad, u treću kategoriju organizirane kriminalne aktivnosti ulaze ona kaznena djela pomoću kojih se terorističke organizacije štite od pravosudnih institucija i obavještajnih službi. U takvim slučajevima kriminalna djelatnost uključuje uporabu nasilja ili podmićivanja, a ponekad se oni kombiniraju i izvode zajedno.

U kriminalnoj aktivnosti terorističkih organizacija važnu ulogu igra krijumčarenje različitih vrsta robe preko državnih granica. Najčešći artikli koji se krijumčare jesu: zabranjeni proizvodi kao opojne droge i nuklearni materijal; raznovrsni proizvodi koji podliježu carinjenju kao cigarete; proizvodi kojih je promet reguliran, kao oružje, ugrožene vrste flore i faune i kulturna dobra; zatim ukradena roba, kao automobili ili umjetnički predmeti i antikviteti te razni krivotvoreni proizvodi. Od svih navedenih djelatnosti za terorističke organizacije svakako su najvažniji krijumčarenje cigareta i opojnih droga. Osim krijumčarenja i nedozvoljene trgovine raznom robom i proizvodima, pojedine terorističke grupe namiču financijska sredstva ucjenama i naplatom taksa i

poreza kako od legalnih tako i od ilegalnih poslova. Kao ostale kriminalne aktivnosti tipične za terorističke grupe valja spomenuti otmice, financijski kriminalitet, uključujući i pranje novca, oružane pljačke, raznovrsne krađe i prijevare u vezi s kreditnim karticama i dr. Obavljanjem navedenih i raznih drugih kriminalnih djelatnosti terorističke organizacije dolaze u kontakt s organiziranim kriminalnim grupama, što rezultira njihovom međusobnom suradnjom, koja može imati različite oblike. Primjerice, radi nabave oružja ili eksploziva teroristi se obraćaju kriminalnim posrednicima koji im omogućuju opskrbu ilegalnom robom, pri čemu ovi mogu, ali i ne moraju znati da imaju posla s teroristima. Ima slučajeva da pojedinci iz terorističkih grupa počine neko konvencionalno kazneno djelo i tako postaju dio kriminalnog miljea. Tada dolazi do međusobnog približavanja obiju kriminalnih grupa koje mogu biti izravno uključene u neki zajednički posao, npr. zamjena jedne vrste zabranjene robe za drugu kao što su oružje i droga. U drugim slučajevima povezanost i suradnja terorizma i organiziranog kriminaliteta može biti dublja kao što je to pokazao bombaški napad u Madridu u ožujku 2004. godine, kad je dulje vremena veza između ekstremista i radikalnih kriminalaca olakšala financiranje operacije, jer je uporabljeni eksploziv kupljen novcem i hašišom.

Postojeće stanje i povezanost terorizma i organiziranog kriminaliteta zahtijevaju sveobuhvatnu i potpunu reakciju donošenjem i primjenom raznovrsnih nacionalnih mjera kao i djelotvornom međunarodnom suradnjom. Cilj je terorizma destabilizirati vlade država i oslabiti civilno društvo radi ostvarenja političkih, ideoloških i drugih ciljeva, a države su dužne zaštititi svoje građane od terorističkih akata i osigurati im miran život. Na nacionalnom planu države trebaju izgraditi antiterorističko zakonodavstvo, koje obuhvaća: a) izradu jasne i precizne definicije terorističkog akta i srodnih kaznenih djela, b) analizu rukovodećih načela za određivanje kriminalne organizacije u domaćem kaznenom pravu, c) poštovanje pravila o ekstradiciji osoba osumnjičenih za terorističke aktivnosti i d) priznanje i puno poštovanje prava na pravični postupak u okvirima regionalnih i međunarodnih ugovora i izvanugovornih standarda. Što se tiče zajedničkih akcija i suradnje u borbi protiv terorizma, u okviru četvrte radionice rasprava se vodila o dvije podteme: Međunarodni pravni sustav protiv terorizma: snaga i slabosti, te Tehnička pomoć za osposobljavanje i suprotstavljanje terorizmu. Opće je mišljenje da se nijedna država ne može uspješno suprotstaviti rastućoj opasnosti od terorizma djelujući samostalno, nužna je suradnja na regionalnoj i međunarodnoj razini. Međunarodna je zajednica u posljednjih 40-ak godina izgradila sustav međunarodnih instrumenata protiv terorizma od 12 konvencija i protokola, kojima se od država članica zahtijeva da inkriminiraju gotovo sve predvidive oblike terorističkog nasilja u mnogim područjima djelovanja terorista, od zračnog i pomorskog prometa do otmica i uzimanja talaca. Tim međunarodnim aktima treba pridodati dva najnovija – Konvenciju za suzbi-

janje terorističkih bombaških napada i Konvenciju za suzbijanje financiranja terorizma, kojima je učinjen vidan napredak u smislu da su iz popisa definiranih terorističkih djela izričito isključeni politički delikti. Svi ti međunarodni instrumenti čine čvrst temelj za uspješnu suradnju među državama u borbi protiv terorizma. U pogledu prihvaćanja tih instrumenata važan korak naprijed učinjen je formiranjem Antiterorističkog izvršnog ravnateljstva sa zadatkom da među državama članicama promiče pristupanje konvencijama i protokolima i njihovoj primjeni. Tako npr. dok su u vrijeme terorističkog napada na New York 11. rujna 2001. samo dvije države bile ratificirale svih 12 konvencija i protokola, u veljači 2005. godine čak je 60 država pristupilo svim navedenim međunarodnim instrumentima. Međutim, ratifikacijom antiterorističkih instrumenata najteži dio posla tek započinje. Nužno je unapređenje i šire korištenje brojnih oblika međunarodne suradnje u kaznenim predmetima kao što su ekstradicija, međusobna pravna pomoć, prijenos kaznenog postupka, priznanje strane presude, ustupanje izvršenja presude, zamrzavanje i zapljena imovine stečene kaznenim djelom. Budući da međunarodna suradnja u najvećoj mjeri ovisi o učinkovitosti nacionalnih kaznenih zakonodavstava, potrebno ih je uskladiti s međunarodnim aktima, u njih ugraditi pravilo *aut dedere, aut iudicare* i prevladati prepreke na području ekstradicije te tako izbjeći stvaranje *safe havens* ("sigurnih skloništa") u koje se teroristi mogu skloniti.

Predstavnici mnogih zemalja isticali su u svojim raspravama nedostatak univerzalne definicije međunarodnog terorizma oko koje se države nikako ne mogu složiti. Ipak, njezino nepostojanje nije zapreka da se teroristi progone i kažnjavaju za terorističku djelatnost, jer čak deset postojećih antiterorističkih konvencija sadržavaju uske operacionalne definicije pojedinih akata, a neke konvencije inkriminiraju pojedina konkretna djela i bez ulaženja u pitanje definiranja terorizma. U vezi s tim, specijalni savjetnik glavnog tajnika Stephen Stedmar zatražio je da sve države pruže podršku globalnoj strategiji u borbi protiv terorizma koju je predložio glavni tajnik UN Kofi Annan te naglasio potrebu da se postigne suglasnost o definiciji terorizma kako bi se mogla unijeti u deklaraciju koja se ima donijeti na summitu u New Yorku u rujnu 2005. u povodu 60-godišnjice organizacije UN. U raspravi je upozoreno da u borbi protiv terorizma nacionalni pravosudni sustavi trebaju djelovati u suglasnosti s vladavinom prava, poštujući sva prava čovjeka, uključujući i prava žrtava terorizma, jer nijedna demokratska država i civilno društvo ne može dopustiti kršenje općeuvojenih standarda i normi, pa ni u slučaju kad je riječ o represiji terorizma. Neki predstavnici država odbili su svaki pokušaj da se dovede u vezu terorizam i pripadnost terorista pojedinim religijskim, nacionalnim ili etničkim zajednicama.

U okviru rada četvrte radionice o mjerama za borbu protiv terorizma u raspravi je sudjelovala i hrvatska predstavnica Snježana Bagić. U svojem je izlaganju naglasila da RH prepoznaje važnost razvijanja intenzivne suradnje u borbi

protiv terorizma s tijelima Ujedinjenih naroda, partnerima iz Antiterorističke koalicije, raznim regionalnim organizacijama i susjednim državama. Posljednjih godina Hrvatska je u suradnji s međunarodnim partnerima organizirala nekoliko seminara i antiterorističkih radionica. Tako su Vlada RH i UNODC u suradnji s Vijećem Europe u rujnu 2003. organizirali regionalnu radionicu o primjeni međunarodnih instrumenata protiv terorizma i transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. Početkom 2005. Ministarstvo pravosuđa RH zajedno s Uredom UN za droge i kriminalitet iz Beča održalo je regionalnu radionicu o temi međunarodne suradnje protiv terorizma, korupcije i borba protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, u čijem su radu sudjelovale države srednje i istočne Europe kao i 12 međunarodnih i regionalnih organizacija. Tom je prilikom usvojena Zagrebačka deklaracija o međunarodnoj suradnji protiv terorizma, korupcije i transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, kojom su delegacije država sudionica potvrdile svoju spremnost da kao članice međunarodne zajednice ulože napore na regionalnoj i globalnoj međunarodnoj razini usmjerene suzbijanju rastuće opasnosti od terorizma i širenja transnacionalnog organiziranog kriminaliteta. U zaključcima usvojene Deklaracije, koja je potvrđena kao službeni dokument Opće skupštine UN, navodi se dvadesetak legalnih i praktičnih sredstava koja državama sudionicama mogu olakšati i unaprijediti međunarodnu suradnju na području borbe protiv terorizma, transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i korupcije. O međunarodnoj suradnji u borbi protiv terorizma na plenarnoj sjednici govorio je i Branko Turić, načelnik Odjela terorizma i ratnih zločina Ministarstva unutarnjih poslova RH, koji je istaknuo odlučnost RH u poduzimanju različitih mjera na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj globalnoj razini pri suzbijanju terorizma i svih oblika u kojima se on manifestira. U tom smislu, Vlada RH neposredno nakon donošenja rezolucije Vijeće sigurnosti 1373 u studenom 2001. godine formirala je Radnu grupu za praćenje primjene navedene rezolucije, a zatim je sukcesivno izvršila prilagođavanje svoga zakonodavstva iz tog područja postojećim i u međuvremenu novousvojenim međunarodnim dokumentima. Izrazio je nadu da će rezultati XI. kongresa UN pridonijeti daljnjem razvoju međunarodne suradnje u ostvarenju zajedničkih ciljeva protiv terorizma, transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i korupcije i na taj način čitavom svijetu osigurati unapređenje demokracije i vladavine prava.

V. TEMA KONGRESA: PEDESET GODINA RADA NA USPOSTAVLJANJU STANDARDA U SPRJEČAVANJU KRIMINALITETA I KAZNENOM PRAVOSUĐU

Pedeseta godišnjica donošenja Standardnih minimalnih pravila za prevenciju kriminaliteta i postupanje sa zatvorenicima prava je prilika da se izvrši uvid u dosadašnji rad Ujedinjenih naroda na izradi standarda, normi i smjernica radi

prevencije kriminaliteta i kaznenog pravosuđa na globalnoj razini, pa je ideja o toj temi kao jednoj od pet glavnih točaka dnevnog reda XI. kongresa UN pozdravljena od svih sudionika u raspravi. U pripremnom materijalu za tu glavnu temu⁶ i raspravi koja se vodila na dvije sjednice prvog odbora dominirala su dva pitanja: a) utjecaj međunarodnih instrumenata na nacionalna zakonodavstva i praksu u prevenciji kriminaliteta i kazneno pravosuđe, i b) publiciranje i distribucija dokumenata usvojenih u proteklom 50-godišnjem periodu. U radnom izvješću tajništva Kongresa za tu temu iscrpno se navode brojni standardi, norme, smjernice, modeli ugovora i drugi oblici instrumenata koje je pripremao UNODC, često u suradnji s nevladinim organizacijama i udrugama, nacionalnim institutima i drugim znanstvenim institucijama iz svih krajeva svijeta. Mnogi od tih dokumenata predloženi od dosadašnjih deset kongresa prihvaćeni su jednoglasno ili s velikom većinom glasova na Općoj skupštini ili Gospodarskom i socijalnom vijeću UN i tako postali sastavni dio općeg normativnog korpusa međunarodne zajednice s ciljem što uspješnijeg suprotstavljanja svim oblicima kriminaliteta i izgradnje djelotvornijeg pravosuđa. Budući da se broj međunarodnih instrumenata s vremenom stalno povećavao, Gospodarsko i socijalno vijeće UN objavilo je 1992. priručnik (*compendium*) koji sadržava sve do tada usvojene standarde, norme i smjernice za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe⁷. Sada je u pripremi objavljivanje novog priručnika i u njemu će naći svoje mjesto i svi najnoviji dokumenti doneseni posljednjih godina. S tim u vezi u raspravi je bilo izneseno mišljenje (njemački delegat) da je jedan od razloga nedovoljnog utjecaja standarda i normi na nacionalna zakonodavstva pojedinih država, između ostalog, i činjenica da se usvojeni instrumenti objavljuju samo na radnim jezicima Ujedinjenih naroda⁸. Predloženo je da se nova proširena verzija priručnika po mogućnosti prevede i na "druge jezike" i u tom smislu glasi jedna od preporuka prvog odbora.⁹

⁶ *Working paper prepared by the Secretariat on making standards work: fifty years of standard-setting in crime prevention and criminal justice (A/CONF.203/8); Discussion guide (A/CONF.203/PM.1 and Corr.1); Reports of the regional preparatory meetings for the Eleventh Congress (A/CONF.203/RPM.1/1, A/CONF.203/RPM.2/1, A/CONF.203/RPM.3/1 and Corr.1 and A/CONF.203/RPM.4/1); Report of the Intergovernmental Expert Group Meeting to Develop Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Victims of Crime held in Vienna on 15 and 16 March 2005 (E/CN.15/2005/14/Add.1).*

⁷ Vidi *Compendium of UN Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice*, Centar UN za socijalni razvitak i humanitarne poslove, Zagreb, 1992.

⁸ Službeni jezici u Ujedinjenim narodima su arapski, engleski, francuski, kineski, ruski i španjolski.

⁹ Radi boljeg informiranja stručne i šire javnosti o dosadašnjem radu na području prevencije kriminaliteta i kaznenog pravosuđa UNODC je za vrijeme trajanja Kongresa službeno pustio u promet dva CD-ROM-a. Prvi *Documentation from the First to the Tenth Congresses on Crime Prevention and Criminal Justice (1955-2000)* sadržava sve dokumente podnesene na usvajanje

Što se tiče utjecaja usvojenih standarda i normi UN na suvremena kretanja na području prevencije kriminaliteta i kaznenog pravosuđa, taj se utjecaj može pratiti na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Kad je riječ o utjecajima na međunarodnoj razini, načela sadržana u postojećim standardima i normama postupno su ugrađivana u neke pravno obvezatne međunarodne instrumente kao npr. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvenciju o pravima djeteta ili u instrumente regionalnog karaktera (npr. Europska zatvorska pravila), odnosno u vladajuća pravila međunarodnih kaznenih tribunala (npr. Rimski statut). Iako za države članice pravno neobvezatni, standardi i norme UN imaju višestruki utjecaj na nacionalno zakonodavstvo i pravosudni sustav pojedinih zemalja. On se ogleda u poduzimanju reformi u nacionalnom kaznenom zakonodavstvu i pravosudnim institucijama te preuzimanju pojedinih načela i pravila usvojenih u standardima i normama; u reformi zatvorskih institucija i poboljšanju pravnog položaja zatvorenika; u proširenju sustava mjera reakcije prema počiniteljima kaznenih djela uvođenjem alternativnih sankcija i restitucijske pravde; u preuzimanju pojedinih pravila i načela iz pravno neobvezatnih modela višestranih ugovora (npr. *the Model Treaty on Extradition, the Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters*)

Na početku rasprave o toj temi bio je prikazan DVD dokumentarni film pod nazivom *Making Standards Work* snimljen u povodu 50. godišnjice usvajanja Standardnih minimalnih pravila za postupanje sa zatvorenicima 1955. godine u Ženevi, a posvećen Ahmedu Othmaniju, tragično preminulom predsjedniku *Penal Reform International*, nevladine organizacije koja dugi niz godina djeluje na poboljšanju položaja zatvorenika i promicanju njihovih prava. Rasprava koja se nakon toga povelu i u kojoj je sudjelovalo 20 državnih predstavnika i 15-ak predstavnika međuvladinih i nevladinih organizacija i individualnih promatrača pokazala je da, i pored znatnog utjecaja na domaćeg zakonodavca, u primjeni usvojenih međunarodnih instrumenata ima dosta poteškoća i da upravo na području njihove primjene još mnogo toga treba učiniti. Kao područja koja su najviše "profitirala" od velikog broja instrumenata UN sudionici u raspravi spominjali su maloljetničko pravosuđe i njegovo ustrojstvo u skladu s tzv. Pekinškim pravilima (*Standard minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice*) i Rijadskim smjernicama (*Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency*), položaj žrtava kaznenih djela u kaznenom postupku pod utjecajem *Declarations of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*, neovisnost pravosuđa pod utjecajem *Basic Principles on the Indepen-*

na prethodnih deset kongresa, dok su u drugom *Compilation of the United Nations Resolutions and Documents on Crime Prevention and Criminal Justice (1947-2005)* sabrane sve rezolucije i drugi pripadajući dokumenti Programa UN za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe koji su izdani do uključivo 2004. godine.

dance of the Judiciary te osobito reforme zatvorskih sustava potaknute prvim aktom UN – *Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners*. U vezi s pravnim položajem zatvorenika skrenuta je pažnja na posebne potrebe zatvorenica, prije svega trudnica i žena s malom djecom, kod kojih se javljaju problemi organiziranja života u zatvorskim ustanovama, zatim nedostatak posebnih ustanova za žene, manjak ženskog zatvorskog osoblja, opasnost seksualne zloporabe od zatvorskog osoblja i dr. S obzirom na prenapučenost zatvora u mnogim zemljama i smještaj zatvorenika u nehumanim uvjetima, zbog čega se krše njihova temeljna ljudska prava, snažno je podržana preporuka nekih regionalnih pripremnih sastanaka za XI. kongres da Povjerenstvo za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe intenzivira rad na donošenju povelje o temeljnim pravima zatvorenika.

U preporukama prvog odbora naglašava se da uporaba i primjena UN standarda i normi za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe treba i dalje ostati prioritetan zadatak Ureda za droge i kriminalitet. Države članice trebaju osigurati da ljudska prava postanu sastavni dio nacionalnog sustava kaznenog pravosuđa te da se dosljedno primjenjuju odgovarajući međunarodni instrumenti iz područja prava čovjeka, osobito kad su u pitanju posebni oblici kriminaliteta kao što su organizirani kriminalitet i terorizam. U primjeni postojećih međunarodnih instrumenata države članice mogu računati na pomoć koja je organizirana prema Programu UN za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe, a njezin je nositelj Povjerenstvo za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe. Oblici pomoći su raznovrsni, ovise o potrebama i traženju pojedinih zemalja, a uključuju, među ostalim, pomoć u pristupanju i ratificiranju pojedinih međunarodnih instrumenata, pomoć u pripremi i donošenju zakonskih akata u skladu s preuzetim međunarodnim ugovornim obvezama; stručno osposobljavanje osoblja koje djeluje na primjeni zakona: osoblja u pravosuđu, zatvorskog osoblja, socijalnih radnika i dr. Posebno su ustrojeni specijalni programi za izobrazbu i usavršavanje sudaca i državnih odvjetnika u primjeni nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na organizirani kriminalitet, ekstradiciju počinitelja kaznenih djela, međusobnu pravnu pomoć u kaznenim predmetima, mjere protiv korupcije, trgovine ljudima, osobito ženama i djecom.

U okviru te glavne teme Hrvatska je prezentirala posebno nacionalno izvješće tiskano u ukusno opremljenoj ediciji pod naslovom *Making standards work: fifty years of standard-setting in crime prevention and criminal justice (A/CONF.203/G/CROATIA/1 english)*. Izvješće je izradila posebna stručna grupa Nacionalnog povjerenstva RH za sudjelovanje na XI. kongresu UN i u njemu su obrađene sljedeće teme: Standardi za postupanje s osuđenim počiniteljima kaznenih djela; Standardi za pravosuđe, odvjetnike i državne odvjetnike; Standardi za redarstvene vlasti; Standardi za maloljetničko pravosuđe; Standardi za zaštitu žrtava i Međunarodna suradnja u kaznenom sudovanju. U uvodnom dijelu edicija sadržava nekoliko sumarnih podataka o hrvatskom političkom i

pravnom sustavu te o stanju i kretanju kriminaliteta u Hrvatskoj. Hrvatska se tom edicijom predstavila kao mlada članica međunarodne zajednice koja prihvaćanjem međunarodnih instrumenata za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe i njihovom ugradnjom u svoje nacionalno zakonodavstvo nastoji pridonijeti zajedničkom cilju – suzbijanju svih oblika kriminaliteta uz puno poštovanje ljudskih prava i načela vladavine prava.

KRATAK PREGLED OSTALIH GLAVNIH TEMA I RADIONICA

Od preostale dvije glavne teme – gospodarski i financijski kriminalitet i korupcija – posljednja je tema pobudila neobično živ interes među sudionicima XI. kongresa: razmatrana je na četiri sjednice drugog odbora, a u raspravi je sudjelovalo više od 40 predstavnika država i šest promatrača pojedinih nevladinih organizacija i međunarodnih institucija. Sudionici u raspravi bili su jednostušni i ocjeni da korupcija prodire u sve pore društvenog, gospodarskog i političkog života (jedan delegat nazvao ju je “gangrenom” društva) te da utječe na cjelokupni gospodarski i demokratski razvitak zemlje, njezinu političku stabilnost i općenito vladavinu prava. Susreće se u politici, gospodarstvu (privatnom i državnom sektoru), zdravstvu, prosvjeti, pravosuđu i policiji, sportu i mnogim drugim djelatnostima. Ipak, najveća opasnost za normalno funkcioniranje pravne države dolazi od korupcije u sustavu pravosuđa, i to ne samo u institucijama primjene zakona – sudovima, državnom odvjetništvu, policiji – nego i u izvršenju sankcija, osobito kazni oduzimanja slobode. Korupcija ima višestruko negativan učinak na čitav pravosudni sustav u zemlji jer ugrožava njegovu neovisnost i nepristranost, slabi povjerenje građana u sudove i općenito potkopava temelje vladavine prava. Korupcija u pravosuđu globalni je problem i nije ograničena samo na pojedine države ili regije. Ipak, najviše pogađa zemlje u razvoju i tranzicijske zemlje. Govoreći o korupciji u zatvorima, predstavnik *Penal Reform International* istaknuo je da je ona odraz korumpiranog društva izvan zatvorskih zidina. Zatvorski sustavi u mnogim zemljama opterećeni su raznim oblicima korupcije - od prodaje droge zatvorenicima i seksualne zlouporabe ne samo zatvorenica, do toleriranja ili sudjelovanja u nasilju prema zatvorenicima i traženja mita od zatvorenika radi podmirenja njihovih osnovnih životnih potreba. Stoga reforma zatvorskog sustava mora nužno sadržavati, među ostalim, i primjenu antikorupcijskih mjera kojima se može osigurati odgovarajuće plaćanje, dopunsko obrazovanje i profesionalizacija zatvorskog osoblja. Konvencija UN protiv korupcije, usvojena na Općoj skupštini 2003. godine i otvorena za potpisivanje i pristupanje, bit će moćno oružje za borbu protiv korupcije samo ako se stvore svi preduvjeti za njezinu dosljednu primjenu. S obzirom na dosadašnji tijek postupka ratifikacije te konvencije, njezino stupanje na snagu može se očekivati do konca 2005. godine.

Ipak, u pogledu ratifikacije Konvencije protiv korupcije postoji očiti nerazmjer u broju razvijenih zemalja i onih u razvoju: do početka 2005. nijedna ju razvijena zemlja nije ratificirala. Stoga je predsjednik drugog odbora Isskandar Ghattas pozvao sve države članice da poduzmu potrebne mjere za što bržu ratifikaciju Konvencije protiv korupcije, što je usvojeno i kao preporuka drugog odbora Kongresa.

Teme većine radionica bile su usmjerene na primjenu mjera protiv onih oblika kriminaliteta koji su obrađivani u glavnim temama. Za razliku od sjednica odbora o glavnim temama, rasprava se na radionicama često vodila među predstavnicima nevladinih organizacija i praktičarima o sasvim konkretnim pitanjima praktične primjene određenih mjera i programa, pri čemu su sudionici izvještavali o vlastitim iskustvima. Tako se na drugoj radionici u okviru teme o reformi kaznenog pravosuđa najviše raspravljalo o restitucijskoj pravdi kao učinkovitom načinu rješavanja kaznenih predmeta za sve koji su na neki način involvirani u redoviti kazneni postupak pred sudom: počinitelju se pruža šansa da nadoknadam štete, isprikom žrtvi ili na drugi način izbjegne primjenu kazne, osobito zatvorske, kao i svih posljedica koje prate izricanje kazne; žrtva dobiva satisfakciju za nepravdu ili štetu nanесenu počinjenim kaznenim djelom uz puno poštovanje njezinih procesnih i drugih prava; sud se rasterećuje znatnog broja predmeta koji ne zahtijevaju strožu reakciju društva, dok je proces reintegracije počinitelja za lokalnu zajednicu daleko lakši i bezbolniji nego u slučaju izricanja zatvorske kazne. Stoga se preporučuje šira primjena restitucijske pravde, i to u svim stadijima kaznenog postupka, uz poštovanje prava svih sudionika u postupku. To se posebice odnosi na maloljetne počinitelje kaznenih djela za koje uvođenje alternativnih sankcija na razini lokalne zajednice može uspješno zamijeniti primjenu institucionalnih mjera. Općenito se restitucijska pravda sve više tretira kao pravo i potreba ne samo počinitelja nego i žrtve kaznenog djela. Tako, primjerice, proces mirenja prije pokretanja ili za vrijeme trajanja kaznenog postupka može poslužiti kao rasterećenje emocija stranaka nagomilanih počinjenim kaznenim djelom. Reforma pravosuđa uključuje i promjenu odnosa prema žrtvama kaznenog djela i svjedocima u postupku, osobito kad je riječ o ženama i djeci, da se izbjegne sekundarna viktimizacija koja bi mogla nastupiti njihovim dovođenjem u sud.

Među brojnim primjerima praktične primjene programa restitucijske pravde, o kojima su govorili mnogi praktičari i predstavnici nevladinih organizacija i znanstvenih institucija, pažnju zaslužuje postupak mirenja što su ga demonstrirali sudac i državni odvjetnik okruga Raleigh, North Carolina (SAD). Nakon prikazivanja desetminutnog videofilma "insceniran" je proces mirenja kako ga provodi *Carolina Dispute Settlement Service*, jedan od 20-ak nezavisnih lokalnih centara za mirenje u državi Sjeverna Karolina. Postupak mirenja, koji je za stranke povjerljiv i dragovoljan, mogu inicirati sudac ili državni odvjetnik nadležnog okruga, vode ga isključivo medijatori-volonteri (među njima su i

studenti prava) i odvija se bez suca u nekoj sporednoj prostoriji prije početka sudskog postupka, obično istog dana kad je zakazano prvo ročište pred sudom. Pred centar za mirenje dolaze slučajevi lakših kaznenih djela (*misdemeanors*) kao što su lakše tjelesne ozljede, prijetnje, uznemiravanje (*harassment*), zatim imovinska kaznena djela kao oštećenje stvari, krađe, nedozvoljena uporaba vozila i sl. Stranke u postupku su tužitelj i tuženik, one same preuzimaju obvezu ispunjenja ugovora i nema njegova prisilnog sudskog izvršenja. Ako postupak mirenja uspije, zahtjev za prekid postupka dostavlja se nadležnom državnom odvjetniku na prijedlog kojeg sudac donosi odluku o obustavi kaznenog postupka. Ugovor o nagodbi može sadržavati, između ostalog, i odredbu o naknadi pretrpljene štete do visine određenog iznosa. Ocjenjujući rezultate mirovnog posredovanja, predstavnici centara za mirenje ističu višestruku korist takvog načina rješavanja lakših kaznenih predmeta. Od ukupnog broja pokrenutih mirovnih postupaka u 89% slučajeva stranke su postigle nagodbu i spor riješile izvan suda. Za toliki broj predmeta smanjen je opseg poslova na sudu uz pozitivan financijski učinak. Postupak mirenja znatno je brži, jednostavniji i za obje stranke daleko jeftiniji od redovitog kaznenog postupka. Najzad, počinitelju se počinjeno kazneno djelo ne unosi u kaznenu evidenciju i on se smatra neosuđivanim.

U trećoj radionici razmatrana je problematika urbanog kriminaliteta te planiranje i primjena preventivnih programa u odnosu na gradski kriminalitet i mladež u opasnosti. Suvremeni se svijet neobično brzo urbanizira, tako da će prema nekim procjenama 2030. godine u gradovima obitavati oko 60% ukupne svjetske populacije. Proces urbanizacije brže se odvija u zemljama u razvoju nego u visokorazvijenim zemljama, ali u svima stvara mnogobrojne probleme, kako pojedincima tako i društvu u cjelini. Problemima su najviše zahvaćeni djeca i mladi ljudi, koji u pravilu čine većinu novopridošlog stanovništva velikih gradova. Porast kriminaliteta, a osobito nasilničkih delikata, koji je evidentan gotovo u svim velikim gradovima, najviše pogađa djecu i maloljetnike, bilo da su oni počinitelji ili žrtve takvih kaznenih djela. U takvim prilikama, uvjet daljnjeg napretka jest donošenje strateških preventivnih programa, kojima se ne samo sprječava kriminalitet i viktimizacija nego i promiče sigurnost građana u zajednici i pridonosi općem socijalnom i gospodarskom razvoju zemlje. U raspravi je osobito apostrofirana uloga lokalnih zajednica u planiranju i pripremi preventivnih programa, jer se i kaznena djela i viktimizacija svakodnevno dešavaju u lokalnoj sredini, pa je razumljivo da su komunalne vlasti najviše zainteresirane za miran život i sigurnost svojih građana. U nacionalnom programu prevencije kriminaliteta, koji donosi vlada, težište treba biti na socijalnoj i gospodarskoj reintegraciji života ugroženih skupina kao što su mladi iz siromašnih gradskih četvrti, besprizorna djeca prepuštena ulici, razne etničke i kulturne manjine, osobe zahvaćene raznim prirodnim i drugim nepogodama, oboljeli od HIV/AIDS-a, stradalnici u ratu i sl. U realizaciji preventivnih programa na

lokalnoj razini komunalne vlasti trebaju uspostaviti usku suradnju i osigurati podršku raznih lokalnih nevladinih organizacija, udruga građana, humanitarnih organizacija i privatnog sektora.

Da ulaganja u preventivnu djelatnost i dosljedna primjena preventivnih programa mogu uroditi plodom, kao dobar primjer može poslužiti Finska, zemlja koja usprkos stalnoj migraciji stanovništva u velike gradove, nema većih problema s kriminalitetom, pa ni onim gradskim. Finska je jedna od rijetkih zemalja u svijetu koja ne samo što ne bilježi porast kriminaliteta već su, naprotiv, neki njegovi oblici u opadanju. Primjerice, broj policiji prijavljenih teških krađa na istoj je razini posljednjih 25 godina, iako je u međuvremenu došlo do porasta gradskog stanovništva, a povećana je i sklonost građana da prijavljuju počinjena kaznena djela. Najteži nasilnički delikti nisu isključivo ni prvenstveno problem velikih gradova, pa je tako stopa ubojstva u gospodarski nerazvijenim krajevima istočne i sjeverne Finske i do 10 puta veća nego u području glavnog grada Helsinkija. Slična je situacija i s maloljetničkom delinkvencijom, udio koje u općem kriminalitetu opada, dijelom i zbog toga što se, zbog starenja finskog stanovništva, smanjuje sudjelovanje mlađih kategorija u ukupnoj populaciji te sjeverne države. U opadanju su pojedina kaznena djela maloljetnika kao krađe u samoposlugama, krađe automobila, pisanje grafita na javnim mjestima (!), dok su delikti nasilja jedina iznimka od općeg trenda opadanja maloljetničkog kriminaliteta. Takvo stanje i kretanje općeg i maloljetničkog kriminaliteta predstavnik Finske objašnjava intenzivnom primjenom preventivnih programa koji postoje na nacionalnoj razini, ali i u svim većim i manjim gradovima i lokalnim zajednicama, kao i uskoj suradnji na obje razine u njihovoj realizaciji. Na lokalnoj razini gradske i općinske vlasti nastoje uključiti u preventivni rad lokalne nevladine organizacije, razne građanske i humanitarne udruge te poslovne i civilne organizacije. Osposobljavanje mreže lokalnih institucija za preventivni rad u svojoj sredini, po mišljenju finskog predstavnika, jednako je važno kao i pružanje financijske potpore gradskim i općinskim vlastima.

U vezi s preventivnom djelatnošću javlja se pitanje koliku cijenu plaća društvo zbog svakodnevne kriminalne aktivnosti. Europski seminar o troškovima kriminaliteta što ga je organizirala Finska u proljeće 2004. godine pokazao je da su današnja saznanja o tome još uvijek vrlo oskudna, čak i u zemljama s dobro ustrojenom statističkom evidencijom kriminaliteta. Ipak, finsko iskustvo sugerira da najveći dio troškova nastalih zbog počinjenih kaznenih djela snose lokalne vlasti, što znači da one moraju biti i najviše zainteresirane za donošenje i svakodnevnu primjenu preventivnih programa u svojoj sredini.

BANGKOŠKA DEKLARACIJA*

Suradnje i reakcije: strateški savezi u prevenciji kriminaliteta i kaznenom pravosuđu

Mi, države članice Ujedinjenih naroda,

Okupljene na Jedanaestom kongresu Ujedinjenih naroda za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe u Bangkoku od 18. do 25. travnja 2005. odlučile smo poduzeti učinkovitije akcije u duhu suradnje radi borbe protiv kriminaliteta i iznalaženja pravednosti,

Uvjerene da su kongresi Ujedinjenih naroda za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe, kao glavni međudržavni forum, pridonijeli nacionalnoj politici i praksi olakšavanjem razmjene iskustva, poticanjem javnog mnijenja te preporukom izbora politike na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, a time značajno pridonijeli napretku i promidžbi međunarodne suradnje na području sprečavanja kriminaliteta i kaznenog pravosuđa,

Pozivajući se na rad deset prethodnih kongresa Ujedinjenih naroda,

Ponovo potvrđujući odgovornost koju ima Program Ujedinjenih naroda za sprečavanje kriminaliteta i kazneno pravosuđe u zajedničkom radu s državama članicama i regionalnim i međunarodnim organizacijama na području sprečavanja kriminaliteta i kaznenog pravosuđa,

Veoma zabrinute rastom i opsegom transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, uključujući nezakonitu trgovinu drogom, pranje novca, trgovinu ljudima, krijumčarenje migrantima, nezakonitu trgovinu oružjem i terorizam, te postojanjem povezanosti među njima i povećane sofisticiranosti i raznolikosti djelovanja kriminalnih skupina,

Naglašavajući da će jačanje dijaloga među civilizacijama, unapređenje tolerancije, sprečavanje nekritičnog napada na različite vjere i kulture te upućivanje na razvojna pitanja i neriješene sukobe pridonijeti međunarodnoj suradnji, koja je među najvažnijim čimbenicima u borbi protiv terorizma u svim njegovim oblicima i manifestacijama, te ponovo potvrđujući da se nijedan teroristički akt ni pod kakvim uvjetima ne može opravdati,

Ponovo potvrđujući da države moraju osigurati da sve mjere poduzete u borbi protiv terorizma odgovaraju njihovim obvezama prema međunarodnom pravu i da trebaju usvojiti takve mjere koje su usklađene s Poveljom Ujedinjenih naroda i međunarodnim pravom, osobito međunarodnim ljudskim pravima, izbjegličkim i humanitarnim pravom,

Upozorene brzim porastom, geografskim širenjem i učincima gospodarskog i financijskog kriminaliteta, koji postaju ozbiljna prijetnja nacionalnom gospodarstvu država i međunarodnom financijskom sustavu,

* Deklaraciju je preveo s engleskog jezika autor prikaza. Za izvorni tekst konzultirati internetsku stranicu: <http://www.unodc.org>

Ističući potrebu za cjelovitim i sustavnim pristupom borbi protiv korupcije i pranja novca, unutar postojećih okvira i instrumenata, osobito onih pod okri-
ljem Ujedinjenih naroda, budući da ti oblici kriminaliteta mogu dovesti do
obavljanja drugih kriminalnih djelatnosti,

Cijeneći rad regionalnih pripremnih sastanaka za Jedanaesti kongres Ujedi-
njenih naroda za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe,¹

Izjavljujemo sljedeće:

1. Objavljujemo političku volju i spremnost za ostvarivanje težnji i ciljeva navedenih u ovoj deklaraciji,
2. Ponovo potvrđujemo našu stalnu potporu Ujedinjenim narodima i izvr-
šenju Programa Ujedinjenih naroda za prevenciju kriminaliteta i kazneno
pravosuđe, osobito Povjerenstvu za prevenciju kriminaliteta i kazneno
pravosuđe i Uredu Ujedinjenih naroda za drogu i kriminalitet, Međuregio-
nalnom institutu Ujedinjenih naroda za istraživanje kriminaliteta i pravo-
suđe i institucijama mreže Programa, kao i odlučnost za jačanjem daljnjeg
Programa pomoću odgovarajućih način financiranja,
3. U duhu zajedničke i podijeljene odgovornosti, ponovo potvrđujemo našu
spremnost za nastojanjem da se unaprijedi međunarodna suradnja u borbi
protiv kriminaliteta i terorizma na multilaterarnim, regionalnim i bilateral-
nim razinama, u oblastima, koja uključuju, između ostalog, ekstradiciju i
međusobnu pravnu pomoć. Uz pomoć Ujedinjenih naroda i drugih odgo-
varajućih globalnih i regionalnih organizacija, nastojimo osigurati da se
naše nacionalne snage i odgovarajuće usklađene međunarodne snage
ukluče u međunarodnu suradnju, osobito u sprečavanju, istraživanju, pro-
gonu i presuđenju transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i terorizma
te otkrivanju svakih postojećih veza među njima.
4. Pozdravljamo stupanje na snagu Konvencije Ujedinjenih naroda protiv
transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i njezina dva protokola.²
Pozivamo sve države koje to dosad nisu učinile da nastoje ratificirati ili
pristupiti i primijeniti odredbe ove konvencije i njezinih protokola, kao i
odredbe Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije³ i međunarodne
antiterorističke instrumente. U primjeni odredaba tih instrumenata obve-
zujemo se na potpuno udovoljenje našim obvezama iz međunarodnog
prava, osobito ljudskih prava, izbjegličkog i humanitarnog prava.
Podržavamo svako nastojanje da se olakša primjena tih instrumenata.
5. Pozivamo države donatore i financijske institucije da nastave s redovitim
dragovoljnim doprinosima za davanje tahničke pomoći zemljama u razvoju

¹ A/CONF.203/RPM.1/1, A/CONF.203/RPM.2/1, A/CONF.203/RPM.3/1 and Corr. 1 and
A/CONF.203/RPM.4/1.

² General Assembly resolution 55/25, annexes I-III.

³ General Assembly resolution 58/4, annexes.

i zemljama u tranziciji s ciljem pružanja pomoći njihovu osposobljavanju sprečavanja svih oblika kriminaliteta i primjeni standarda i normi Ujedinjenih naroda za sprečavanje kriminaliteta i kazneno pravosuđe, i osobito da se olakša njihovo pristupanje Konvenciji i primjena međunarodnih instrumenata protiv terorizma i odgovarajućih instrumenata protiv kriminaliteta, kao što su Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta i njezini protokoli, Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije i međunarodne konvencije za kontrolu opojnih droga.

6. Podupiremo cjelovitiji pristup u okviru Ujedinjenih naroda u pogledu pružanja pomoći za osposobljavanje u sprečavanju kriminaliteta i kaznenom pravosuđu, i u suradnji u transnacionalnim kaznenim predmetima kao doprinos uspostavljanju i jačanju vladavine prava.
7. U suglasnosti s nacionalnim zakonodavstvom nastojimo unaprijediti naše reakcije na kriminalitet i terorizam na nacionalnoj i međunarodnoj razini prikupljanjem i razmjenom podataka o kriminalitetu i terorizmu kao i učinkovitim protumjerama. Pozdravljamo važnost djelovanja što ga u oblasti kretanja kriminaliteta i pravosuđa obavlja Ured Ujedinjenih naroda za opojne droge i kriminalitet i Program Ujedinjenih naroda za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe.
8. Uvjereni smo da su podupiranje vladavine prava i dobro vođenje i pravilno upravljanje općim poslovima i javnom imovinom na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini nužne pretpostavke u stvaranju i održavanju okruženja za uspješnu prevenciju i suzbijanje kriminaliteta. Uključeni smo u razvijanje i održavanje objektivnih i učinkovitih institucija kaznenog sustava kao i u humani tretman u istražnim i zatvorskim ustanovama u skladu s odgovarajućim međunarodnim standardima.
9. Cijenimo ulogu pojedinaca i skupina izvan državnog sektora kao što su civilne udruge, nevladine organizacije i lokalne zajednice koje pridonose sprečavanju i borbi protiv kriminaliteta i terorizma. Podupiremo mjere za jačanje njihove uloge u okviru vladavine prava.
10. Smatramo da učinkovite i razumne strategije prevencije kriminaliteta mogu značajno smanjiti kriminalitet i viktimizaciju. Posebno naglašavamo da te strategije treba usmjeriti prema korijenima uzroka kriminaliteta i čimbenicima rizika viktimizacije i daljnjem razvijanjem i primjeni na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini uzimajući u obzir, između ostalog, Rukovodeća pravila za prevenciju kriminaliteta.⁴
11. Primjećujemo da su zemlje koje se razvijaju u konfliktnim uvjetima osobito osjetljive na kriminalitet, a posebno na organizirani kriminalitet i korupciju. Stoga preporučujemo da države članice, regionalne organizacije i međuna-

⁴ Economic and Social Council resolution 2002/13, annex.

rodna tijela kao što je Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminalitet, u suradnji s Odjelom Tajništva za mirovne operacije i drugim odgovarajućim tijelima, učinkovitije reagiraju na takve probleme u cilju ponovnog uspostavljanja, jačanja ili podupiranja vladavine prava i pravosuđa u postkonfliktnim situacijama.

12. S obzirom na povećano uključivanje organiziranih kriminalnih skupina u počinjenju krađa i trgovini kulturnim dobrima kao i nedozvoljenoj trgovini zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, prepoznavamo važnost borbe protiv tih oblika kriminaliteta i pozivamo države članice da poduzimaju učinkovitije mjere u cilju jačanja međunarodne suradnje, imajući pri tome na umu odgovarajuće međunarodne instrumente kao što su Konvencija o sredstvima za zabranu i sprečavanje nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara,⁵ Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama biljnog i životinjskog svijeta⁶ i Konvencija o biološkoj raznolikosti.⁷
13. Sa zabrinutošću opažamo porast broja otmica i trgovine ljudima kao teške, profitabilne i okrutne oblike organiziranog kriminaliteta, koji su često počinjeni s ciljem financiranja zločinačkih organizacija, u nekim slučajevima i terorističkih aktivnosti. Stoga preporučujemo da se pronađu mjere za borbu protiv tih oblika kriminaliteta te da se posveti posebna pozornost izradi praktičnih mehanizama za njihovo suzbijanje. Prepoznavamo potrebu primjene mjera usmjerenih na pružanje odgovarajuće pomoći i zaštitu žrtava otmica i trgovine ljudima i njihovim obiteljima.
14. Imajući na umu Rezoluciju Opće skupštine 59/156 od 20. prosinca 2004. o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudskim organima, zapažamo ozbiljan porast nedozvoljenog uzimanja i trgovine ljudskim organima te ćemo s posebnim interesom ispitati izvješće glavnog tajnika koje je tom rezolucijom zatraženo.
15. Ponovo potvrđujemo temeljnu važnost primjene postojećih instrumenata i daljnjeg razvoja nacionalnih mjera i međunarodne suradnje u kaznenim predmetima, kao što su razmatranje jačanja i povećanja broja mjera, osobito protiv kibernetičkog kriminaliteta, pranja novca i nedozvoljene trgovine kulturnim dobrima, kao što su i ekstradicija, međusobna pravna pomoć te zapljena, oduzimanje i povrat od kaznenog djela stečene koristi.
16. Zapažamo da su u sadašnjem periodu globalizacije tehnološka informatizacija i brz razvoj novih telekomunikacijskih i kompjutorskih mrežnih sustava sve više praćeni njihovom zlouporabom u kriminalne svrhe. Stoga

⁵ United Nations, Treaty Series, vol. 823, No. 11806.

⁶ Ibid., vol. 993, No 14537.

⁷ Ibid., vol. 1760, No 30619.

- pozdravljamo nastojanja za jačanjem i dopunom postojeće suradnje u sprečavanju, istraživanju i progonu visokotehnološkog i kompjutorskog kriminaliteta, uključujući i suradnju s privatnim sektorom. Prepoznajemo važan doprinos Ujedinjenih naroda regionalnim i drugim međunarodnim tijelima u borbi protiv kibernetičkog kriminaliteta te, uzimajući u obzir njihovo iskustvo, pozivamo Povjerenstvo za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe da pod okriljem Ujedinjenih naroda i u zajednici s drugim sličnim organizacijama ispita mogućnost pružanja daljnje pomoći na tom području.
17. Priznajemo važnost poklanjanja posebne pažnje potrebi zaštite svjedoka i žrtvama kriminaliteta i terorizma te se obvezujemo, gdje je to potrebno, na proširenje zakonskih i financijskih okvira za pružanje potpore takvim žrtvama, uzimajući u obzir, među ostalim, Deklaraciju o temeljnim pravima žrtava kaznenih djela i zloporabe moći.⁸
 18. Pozivamo države članice da u skladu s domaćim zakonodavstvom poduzmu korake u pravcu unapređenja pristupa pravosuđu, da razmotre odredbe o pružanju pravne pomoći svima kojima je takva pomoć potrebna, te da omogućue učinkovito ostvarenje njihovih prava u sustavu kaznenog pravosuđa.
 19. Sa zabrinutošću zapažamo problem trgovine opojnim drogama i ozbiljne socijalno-gospodarske posljedice koje ona povlači za sobom. Stoga pozivamo na jačanje međunarodne suradnje u borbi protiv tog oblika organiziranog kriminaliteta.
 20. Ojačat ćemo međunarodnu suradnju s ciljem stvaranja takvog okruženja koje pridonosi borbi protiv kriminaliteta, uključujući i unapređenje rasta i održivog razvoja te smanjenju siromaštva i nezaposlenosti pomoću učinkovitih i uravnoteženih razvojnih strategija i politike sprečavanja kriminaliteta.
 21. Pozivamo sve države koje to dosad nisu učinile da postanu stranke i započnu s primjenom općih instrumenata protiv terorizma. U cilju unapređenja mogućnosti država da postanu stranke i primjenjuju navedene instrumente i da udovolje odgovarajućim antiterorističkim rezolucijama Vijeća sigurnosti, izražavamo podršku stalnim naporima Ureda Ujedinjenih naroda za opojne droge i kriminalitet, da u okviru svoga ovlaštenja i u suradnji s Antiterorističkim odborom i Izvršnim antiterorističkim ravnateljstvom Vijeća sigurnosti, a na njihov zahtjev za pružanje tehničke pomoći, pomognu državama u njihovim naporima za ratifikaciju i primjenu navedenih instrumenata. To može uključiti pomoć sustavu kaznenog pravosuđa da olakša učinkovitu primjenu navedenih instrumenata.
 22. Izražavamo nadu da će sadašnji pregovori o nacrtu sveobuhvatne konvencije o međunarodnom terorizmu biti zaključeni što je moguće prije. U tom

⁸ General Assembly resolution 440/34, annex.

smislu smatramo da je usvajanje moguće definicije terorizma ključno pitanje koje treba riješiti. Pozivamo države članice da razmotre mogućnost potpisivanja i ratifikacije Međunarodne konvencije o suzbijanju akata nuklearnog terorizma.⁹

23. Uvjereni smo da je brzo stupanje na snagu a zatim i primjena Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije središnje pitanje u borbi protiv korupcije na međunarodnoj razini i suglasni smo da se tom pitanju dade visok stupanj prioriteta. Pozivamo sve države koje to dosad nisu učinile da potpišu ratificiraju navedenu Konvenciju ili da joj pristupe.
24. Uvjereni smo, također, da su pravilno upravljanje javnim poslovima i javnim dobrima i vladavina prava ključni za sprečavanje i kontrolu korupcije, uključujući između ostalog učinkovite mjere za njezino istraživanje i presuđenje. Smatramo, nadalje, da je radi suzbijanja korupcije nužno promicati kulturu neporočnosti i odgovornosti kako u javnom tako i u privatnom sektoru.
25. Uvjereni smo da je povrat imovine jedan od bitnih sastojaka Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije i stoga naglašavamo nužnost usvajanja mjera za olakšanje povrata imovine u skladu s načelima Konvencije protiv korupcije.
26. Svjesni smo izazova provođenja istrage i progona složenih slučajeva gospodarskog i financijskog kriminaliteta, uključujući i pranje novca. Pozivamo sve države članice da ojačaju politiku, mjere i institucije nacionalnog djelovanja i međunarodne suradnje u sprečavanju, istraživanju i progonu gospodarskog i financijskog kriminaliteta, uključujući i pranje novca, kao i kaznenih djela koja su počinjena ili omogućena informacijskim tehnologijama, osobito u vezi s financiranjem terorizma i nedozvoljene trgovine opojnim drogama.
27. Svjesni smo krucijalne važnosti krivotvorene isprave i lažnog identiteta za obuzdavanje organiziranog kriminaliteta i terorizma. Nastojimo unaprijediti međunarodnu suradnju, uključujući tehničku pomoć, u pogledu isprava i lažnog identiteta, osobito prijevarnog korištenja putnih isprava, pomoću unapređenja mjera osiguranja i poticanjem usvajanja odgovarajućeg nacionalnog zakonodavstva.
28. Preporučujemo da se zemljama u razvoju doniraju prilozi i odgovarajuća tehnička pomoć radi pružanja podrške njihovim naporima za učinkovitiju borbu protiv gospodarskog i financijskog kriminaliteta.
29. Ustrajemo u naporima da se, gdje je to potrebno, koriste i primjenjuju standardi i norme Ujedinjenih naroda iz naših nacionalnih programa za suzbijanje kriminaliteta i reformu kaznenog pravosuđa te da se po potrebi

⁹ General Assembly resolution 59/290, annex.

- poduzmu napori radi osiguranja njihove šire primjene. Nastojimo olakšati odgovarajuće obrazovanje osoba ovlaštenih za primjenu zakona, uključujući zatvorske službenike, državne odvjetnike, pravosudne službenike i druge odgovarajuće profesionalne grupe, uzimajući pri tome u obzir norme i standarde Ujedinjenih naroda i najbolja iskustva na međunarodnoj razini.
30. Preporučujemo da Povjerenstvo za prevenciju kriminaliteta i kazneno pravosuđe obrati pozornost i preispita prikladnost standarda i normi koje se odnose na upravljanje zatvorima i zatvorenike.
 31. Sa zabrinutošću zapažamo da fizički i socijalni uvjeti u vezi s lišenjem slobode mogu olakšati širenje HIV/AIDS-a u istražnim i zatvorskim ustanovama, zbog čega se upravljanje zatvorima u društvu javlja kao kritičan problem. Pozivamo države da, gdje je to prikladno i u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, razviju i usvoje mjere i smjernice te osiguraju da se problemi HIV/AIDS-a u tim ustanovama primjereno tretiraju.
 32. U cilju unapređenja interesa žrtava i rehabilitacije počinitelja prepoznajemo važnost daljnjeg razvijanja politike restitucijske pravde, postupaka i programa koji uključuju alternative progona, kako bi se izbjegli mogući štetni učinci zatvaranja, smanjila preopterećenost kaznenih sudova i na odgovarajući način unaprijedilo uključivanje restitucijske pravde u sustav kaznenog pravosuđa.
 33. Potvrđujemo našu odlučnost da posvetimo posebnu pozornost maloljetničkom pravosuđu. Razmotrit ćemo načine da se osiguraju službe za djecu – žrtve kriminaliteta i u sukobu sa zakonom, a osobito djecu koja su lišena slobode, te da se osigura da te službe, na odgovarajući način, uzimaju u obzir njihov spol, društvene prilike i razvojne potrebe, kao i odgovarajuće standarde i norme Ujedinjenih naroda.
 34. Naglašavamo potrebu da se razmotre mjere za sprečavanje širenja gradskog kriminaliteta, uključujući unapređenje međunarodne suradnje i izgradnju ustanova za primjenu zakona i sudbene vlasti na tom području te poticanje sudjelovanja lokalnih vlasti i civilnih udruga.
 35. Izražavamo našu duboku zahvalnost narodu i vladi Tajlanda za njihovo toplo i plemenito gostoprinstvo i izvrstan smještaj sudionika Jedanaestog kongresa.